

ЗАБУТІ ІМЕНА В УКРАЇНСЬКІЙ НАУЦІ ТА КУЛЬТУРІ

ІЗИДОР ГЛИНСЬКИЙ

(16 ЛЮТОГО 1860 р., с. ЧЕРНИЛІВ-РУСЬКИЙ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПОВ. ТЕРНОП. ОКР.
(ТЕПЕР ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ Р-Н ТЕРНОП. ОБЛ.) —
20 КВІТНЯ 1931 р., с. БУЦНІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПОВ. ТЕРНОП. В-ВА
(ТЕПЕР ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ Р-Н ТЕРНОП. ОБЛ.)

Цього року виповнюється 150 років від народження священника, громадсько-культурного діяча, краєзнавця, члена НТШ (з 1893 р.) Ізидора Глинського. Його подвижницька діяльність на культурно-освітній ниві, яка нині майже забута, потребує гідної оцінки не лише за вагомих внесок у розбудову соціально-культурного поступу селянства на Тернопільщині, але й ширше — за утвердження національного духу і культурних цінностей власного народу наприкінці XIX — першої половини XX ст. Ізидор Глинський, без сумніву, — зразок духовної діяльності священника в селі. Він не належав до постатей першої величини, але був одним з-поміж тих особистостей, чия щоденна самовіддана праця підготовляла ґрунт для здійснення радикальних змін у націотворчому процесі зазначеного періоду у політиці, культурі та мистецтві. Ізидор Глинський — один із тих, у кого була глибока внутрішня потреба служити людям, що породжувало в житті рідного народу культ праці, яку пізніше ці люди сповідували до кінця свого життя. Для села Ізидор Глинський став „цілою епохою”, „духовним символом”¹, а для української спільноти — вірним оборонцем національної сутності народу. Зберігся великий, майже недосліджений, архів родини Глинських, в якому на окрему увагу заслуговує листування о. Ісидора з галицькими вченими, громадськими діячами і письменниками, зокрема Володимиром Шухевичем, Костем Паньківським, Корнилом Устияновичем, Богданом Янушем, Олександром Барвінським (і його родиною), Йоси-

Ізидор Глинський. Початок XX ст.

пом Білинським, Осипом та Ольгою Маковеями та іншими.

Народився Ізидор Глинський 16 лютого 1860 р. у с. Чернилові-Руському поблизу Тернополя в родині священника. Батько — Кипріян Глинський — від 1858 р. був священником у цьому селі, мати — Юлія з роду Білинських, донька парона з с. Козівки (рідна сестра Домініки (Доміцелі) Барвінської (з Білинських), матері Олександра Барвінського). У родині Білинських усі доньки отримали початкову освіту вдома, оскільки тоді ще не було жіночих шкіл, допомагали в господарстві і займалися збагаченням культури села. Втім, у будинку Глинських завжди панував національний дух, руська (українська) мова, закладені ще їхніми дідами та прадідами, постійна опіка над сільською здібною учнівською молоддю, патріотизм².

Про юнацькі роки Ізидора Глинського відомо небагато: з 1870 по 1877 р. навчався у Тернопільській гімназії. Після її закінчення вступив на теологічний факультет Львівського університету. 1871 р., коли Ізидору ще не виповнилося 11 років, на 48-му році життя помер його батько Кипріян, і все матеріальне забезпечення навчання Ізидора впало на руки матері Юлії.

Теологічні студії Ізидор завершив 1881 р. і через два роки отримав призначення помічника священника в с. Кошляки (тепер Підволочиського р-ну Тернопільської обл.), а через деякий час таку ж посаду в с. Ілавче (тепер Теребовлянського р-ну Тернопільської обл.). 12 лютого 1887 р. був призначе-

¹ Новосядлий Б. Буцнів — село над Серетом. — Тернопіль, 1998. — С. 37—49; Служинська З. Рід Білинських. — Львів, 1998. — С. 15—16, 44, 75, 79—80, 84—90, 112, 114—116, 125, 159—160, 166; її ж. Генеалогія. — Львів, 2003. — Ч. 2. — С. 164; Горак Р. Соломія Крушельницька і Йосип Білинський // Соломія Крушельницька. Шляхами тріумфів. Статті та матеріали. — Тернопіль, 2008. — С. 228—243.

² Барвінський О. Спомини з мого життя. Част. перша та друга. — Нью-Йорк; Київ, 2004. — С. 42 та ін. 1893 р. у Тернополі завдяки пожертвуванням священників та меценатів Степана та Андрія Качалів збудовано бурсу для проживання та навчання дітей з незаможних українських сімей. Допоки в Тернополі не було української гімназії, Руська бурса виконувала завдання релігійного, культурного та національно-патріотичного виховання української молоді. Юлія Глинська була членом-засновником Руської бурси в Тернополі.

ний парохом села Буцнів. Відтоді і до самої смерти Ізидор Глинський проживає у с. Буцневі та активно працює на священничій, громадсько-культурній та просвітницькій ниві задля національного розвою рідної землі. Скромний, освічений та інтелігентний, з широким колом наукових зацікавлень, надзвичайно працьовитий і відданий „народовець” Ізидор Глинський був правдивим аристократом духа у найширшому сенсі цього слова.

Особисте життя Ізидора Глинського було важким: через п'ять років після шлюбу (1888) помирає його дружина Євгенія (з роду Залуцьких), а через чотири — чотирирічна донька Галя. Пережити тяжке горе допомогли мати та Настя Кузів, донькою якої — Марією — він опікувався до самої смерті. Марія Кузів (у заміжжі Вонс) з допомогою І. Глинського здобула освіту у Руському інституті для дівчат у Перемишлі, мала непересічні музичні та організаторські здібності. Згодом створила один із найкращих хорових колективів у с. Ігровиці на Тернопільщині, де був священником її чоловік Степан Вонс. Там вона заснувала музично-драматичний театр, в якому була художнім керівником і режисером. Вершиною діяльності театру були постанови опери С. Гулака-Артемівського „Запорожець за Дунаєм” та дитячої опери Миколи Лисенка „Коза-Дерева”, у якій усі ролі виконували ігровецькі діти³.

Настя Кузів вела чималу господарку і опікувалася о. Ізидором до його смерті. „Щасте, у всіх нещастях, які Ти перебув і для яких маю велике зрозуміння, що маєш при собі щире і прихильну людину, якої нині за ніякі гроші не дістати, що подбає про всі Твої потреби, — писав до нього Олександр Барвінський, який був його двоюрідним братом, часто гостив у Буцневі і добре знав „поважану господиню”. — Се велика річ в нинішніх трудних і клопотливих часах, серед цілковитого перевертання людського розуму і чуття. Я се тим більше умію оцінити, що сам уже вдруге 8 літ вдівцем, а хоч маю синів і доньки, то чуюся безпомічним і безпорадним тим більше, чим літа приступають”⁴.

Протягом багатьох років о. Ізидор підтримував тісний зв'язок з усією великою родиною Барвінських — Олександром Григоровичем, його дружиною Євгенією, синами Романом, Олександром та Богданом, донькою Ольгою. Тим часом О. Барвінський бував неодноразово в Буцневі, де відпочивав у товаристві однодумця та щирого

приятеля: „Як же щасливим чув би ся я, коли б мені ще довелось хоч на одну днину завітати до Вашої домівки, де то в кружку щирої сім'ї можна було поговорити про все, що чоловік чує і думає. Єко то щасливий чув би ся я, коли б довелось побачитись з Вами і як Тарас казав „серце розповити”, а було б про що поговорити і не одно оповісти, чого не списав би на папері”, — писав О. Барвінський до І. Глинського⁵.

Він знав, що завжди може сподіватися на підтримку свого „дорогого брата”, який поділяв його погляди на те, як мала розвиватися українська дійсність у західноукраїнських умовах. О. Барвінський був ідеологом українського хри-

стиансько-суспільного руху, до якого належала значна частина галицького духовенства, і в програмах політичних партій, які він очолював (Католицький русько-народний союз, пізніше — Християнсько-суспільний союз), роль Церкви в укріпленні морально-духовних основ суспільства була надзвичайно вагомою. Їхня програма дій була зосереджена навколо питань національної просвіти народу, його освіти та духовності, і саме парох мав взяти на себе обов'язки громадського лідера, оскільки „священик — єдина особа на селі, що поєднувала українську національність, університетську освіту, економічну незалежність та санкціоновану владу. Підтримка священниками національного руху відіграла вирішальну роль у його поширенні серед мас”⁶. Восени 1895 р. у Римі відбулися ювілейні урочистості з нагоди 300-ліття Берестейської унії, і в числі української делегації

Церква і дзвіниця у с. Буцневі.
Сучасний вигляд

на чолі з митрополитом С. Сембратовичем разом з О. Барвінським та А. Вахнянином відвідав Італію о. Ізидор Глинський. Теплі приятельські стосунки між братами зберігалися до самої смерті О. Барвінського (1927). „Називаєш мене „добродієм” своїм, а воно якраз відворотно, але про се нема що сперечатися — досить, що з цілої численної родини Білинських в найширшій значіно лишилось нас двох ще, що близько себе стоїмо не тільки спорідненем, але духом-ідеєю. Отже поки ще нас Всевишній держить, то й ми держимося в нинішніх важких хвилях та кріпимося духом, чей і в наше віконце засвітить сонце!” — писав О. Барвінський до І. Глинського⁷. У важкі воєнні часи о. Ізидор допомагав Барвінському матеріально (продуктами), про що той з вдячністю згадував у своїх листах. В одній із відповідей Глинський пише: „Дорогий

³ Див.: Коноварт Т. Галицька священнича родина: отець Степан Вонс та його нащадки.— Львів, 2008.— С. 16—17.

⁴ Лист О. Барвінського до І. Глинського від 29 червня 1922 р. Львів.— Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника (далі — ЛННБ України), від. рукописів, ф. 159 (Глинські), спр. 49, п. 2, арк. 53.

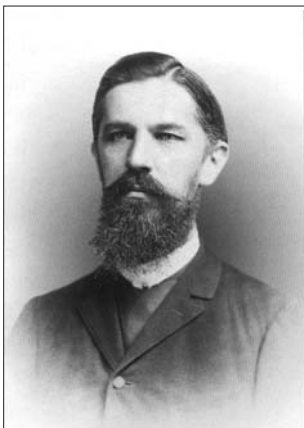
⁵ Лист О. Барвінського до І. Глинського від 19 червня 1921 р. Львів.— Там само.— Арк. 29.

⁶ Химка Іван-Павло. Греко-Католицька Церква і національне відродження у Галичині 1772—1918 // Ковчег. Збірник статей з церковної історії.— Львів, 1993.— Ч. I.— С. 94.

⁷ Лист О. Барвінського до І. Глинського від 29 червня 1922 р. Львів.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 159 (Глинські), спр. 49, п. 2, арк. 51.

Брате! Щирий лист з 9/06 дістали, щиро дякуєм. Зачинаю від реалій: Ти мій брат, а я Твій! чи так? — Так! скажеш. Хвилево я знайшовся в троха ліпших обставинах — тож сповняю мій обов'язок, прийми невелику поміч, без церемелів. Ти чей же давно заробив і відробив. Нікому за се ані казати, ані дякувати. Справу скінчено⁸.

О. Барвінський, знаючи, яку багату і цінну бібліотеку зібрав у себе І. Глинський, розповів про неї Іларіону Свенціцькому, який очолював Національний музей. Свенціцький написав листа до о. Ізидора з проханням подарувати музеєві „бібліотечні цінності великого наукового значення⁹, які у нього зберігаються, і невдовзі музей отримав у подарунок „портрет Шумлянського, „Помяник“, різні акти та друки“, а також кількаразові грошові перекази на видавничу діяльність музею, за що управа Національного музею дякувала і просила повідомити, які видання Національного музею могли б зацікавити о. Ізидора „як скромний рівнобіжник отсею Дару¹⁰. Власне, перші надходження від західноукраїнської громадськості, в перших рядах якої було духовенство, значення розбудови Національного музею як осередка національних духовних скарбів, започаткували колекцію українського малярства кінця XVII — початку XX ст., котра нині займає одне з чільних місць з-поміж численних збірок Національного музею ім. А. Шептицького у Львові.

Олександр Барвінський

передісторичної оселі або розораної могили і в кожному випадку можуть там знаходитися і кремінні інтереси для нас знаяди¹¹.

І. Глинський зробив свій внесок і в створення етнографічної колекції Музею НТШ. 1908 р. він повідомляє тогочасного керівника Музею, археолога і мистецтвознавця Богдана Януша (1889—1930) про віднайдені у Буцнівці археологічні предмети, які згодом надсилає у Музей. Для Януша, що саме працював над створенням археологічної карти Східної Галичини, ці знахідки були особливо цінними: „Можливо, що се є сліди

Очевидно, що саме за рекомендацією О. Барвінського, якого було обрано головою Наукового товариства ім. Шевченка, о. Ізидор Глинський стає 21 травня 1893 року членом НТШ. Пізніше на прохання Я. Пастернака він вислав для альбому світлин членів НТШ, крім своєї, фотографії Корнила Устияновича та Ізидора Білинського, на що Пастернак відповів подякою „за усі прислані фотографії, з яких ще ані одної у нас не було. Знаю з власного досвіду, бо я син священика, що по наших родинних альбомах переховуєсь не одна інтересна, часто й цінна фотографія¹².

Корнило Устиянович

Високо цінуючи І. Глинського за широку ерудицію, Олександр Барвінський надсилав йому для перекладу п'ять статей до газети „Діло“, оскільки вважав за потрібне (у зв'язку з розширенням обсягу газети) зобов'язати всіх прихильників „Діла“ самим дбати про підготовку матеріалів¹³. Після опублікування перекладів І. Глинського до нього написав Іван Левицький (відомий український бібліограф, який працював у той час над фундаментальним енциклопедичним довідником „Прикарпатська Русь у портретах її діятелів¹⁴) з проханням вислати свою автобіографію „в інтересі повноти видання на автентичних даних основаної історії культурного движіння нашого народу¹⁵. Відповідь о. Ізидора була вповні характерною для людини, яка до своєї праці завжди ставилася з підвищеними вимогами і вважала її передовсім життєвим обов'язком перед власним народом: „Міркую, чи не зайшло яке непорозуміння, бо ж не гадаю, щоб такою дрібницею заслужив я собі стати діятелем Русі“ і читати незадовго свою автобіографію у Вашій „Прикарпатській Русі“, труд, маєм повну надію, не менш поважний як Ваша славнозвісна бібліографія. Єслі ж Ви Добродію і на „писателів“ моєї міри звертаєте увагу, то гадаю на всякий випадок аж надто вистарчить Вам біографічних даних, уміщених в кожному епархіальному шематизмі¹⁶.

⁸ Лист І. Глинського до О. Барвінського від 29 червня 1920 р. Буцнів.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 11 (Барвінські), спр. 265, п. 35, арк. 3.

⁹ Лист І. Свенціцького до І. Глинського від 6 вересня 1926 р. Львів.— Там само.— Ф. 159 (Глинські), спр. 264, п. 13, арк. 1.

¹⁰ Там само, с. 2—4.

¹¹ Лист Б. Януша до І. Глинського. 1908 р. Львів.— Там само.— Спр. 337, п. 17, арк. 1.

¹² Лист Я. Пастернака до І. Глинського від 29 січня 1930 р. Львів.— Там само.— Спр. 242, п. 12, арк. 3.

¹³ Лист О. Барвінського до І. Глинського від 6 січня 1887 р. Тернопіль.— Там само.— Т. 1, спр. 49, п. 2, арк. 2.

¹⁴ За життя автора вийшло тільки чотири випуски першого тому (всього мало бути 6 томів і кожен із них мав складатися з 10 випусків) під назвою „Прикарпатська Русь в XIX віці в біографіях і портретах її діятелів“, т. 1 (Львів, 1898). Вийшли друком випуски з літерами А—Б.

¹⁵ Лист І. Левицького до І. Глинського від 9 червня 1896 р. Львів.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 159 (Глинські), спр. 185, п. 9, арк. 1.

¹⁶ Лист І. Глинського до І. Левицького від 19. 06. 1896 р. Буцнів.— Там само.— Ф. 167 (Левицькі), оп. II, спр. 742, п. 28, арк. 1.

Про ерудицію отця І. Глинського (особливо з погляду філософії богослов'я відзначаються проповіді) та його зацікавлення історією та етнологією свого краю було добре відомо приятелям з кола української інтелектуальної еліти — О. Барвінському, В. Шухевичу, К. Паньківському, О. Маковею та ін. Очевидно, саме вони порадили звернутися до о. Ізидора чеському етнографу Франтішеку Ржегоржу в 1889 та 1891—1893 роках, збираючи матеріали про культуру, побут, вірування, звичаї та фольклор українців. Перебуваючи 1892 р. у с. Зарогізно, що поблизу Жидачева, у маєтку своєї сестри, Ржегорж повідомляє І. Глинському, що планує описати звичаї галицьких русинів, пов'язані з днями церковного року — від Нового року до Маланки, збирає матеріали з „різних сторін Галицької Русі“¹⁷ і просить подати йому такі відомості.

Ще одна яскрава особистість української суспільності, з якою Ізидор Глинський підтримував тривалі дружні контакти — Корнило Устиянович. Листування між ними розпочалося 1888 р. і тривало з невеликими перервами 11 років, до 1899 р. Очевидно, на той час вони вже були знайомі, бо висловлюючи у своїх перших листах співчуття з приводу смерті дружини, а згодом і доньки, Устиянович пише: „Але ж бо я чув, що горе змогло Вас і учинило апатичним до всього на світі. Коли то правда, то мій жаль буде ще більший, бо таких людей як Ви — людей серця і науки — дуже мало межи нашими попами і шкода вийшла би велика для Русі, коли б Ви для неї пропали“¹⁸.

Він просить отця Глинського доручити йому розпис буцнівської церкви. Устиянович саме тоді працює над церквою у с. Денисові, яку розмалював у 1889—1891 рр., проте з ентузіазмом береться до справи: „Достопочтенний Панотче Добродію! За три неділі обійму мальовання церкви в Денисові і міг би малювати одночасно також і в Буцневі. Если, отже маєте ще охоту поручити мені то діло, то прошу Вас, будьте так ласкаві донести мені:

чи маю надіятися на сю роботу? чи ні? Она мені буде на руку і я приймуся за неї з старанністю і вдячністю для Вас“¹⁹.

Отець Ізидор тривалий час вагається: Корнило Устиянович має славу талановитого майстра, але працює з помічниками, які не завжди ретельно ставляться до своїх обов'язків. Своїми сумнівами він ділиться з О. Барвінським: „Прикро мені що буду мусив поминути Устияновича, з него всюди (це я знаю) незадоволені. Он артист, зробить пару образів дуже добре, а решту — так всі повідають — добре платні але недбалі помічники без догляду“²⁰. Врешті вагання відступають і чотири роки потому Устиянович розпочинає працю над буцнівською церквою та тривалий час мешкає у

плебанії І. Глинського. Спокійна, родинна атмосфера, а головне спілкування з отцем, різнобічна ерудиція якого викликала у художника щире захоплення і повагу, призводить до того, що між ними встановлюються теплі довірливі стосунки: „Тіло моє приїхало до Вижиці, а душа лишилася в Буцневі при Вас, обмоталася всякими марненькими ниточками буденщини знай не хоче за тілом поспішити“²¹. Вони розмовляли на політичні теми, обговорювали публікації у пресі, ділилися різними науковими ідеями. А в листах поетичний талант Устияновича розкривався в чудових замальовках кар-

Родина Ізидора Глинського.
Сидять — зліва направо: свящ. Микола Михалевич (1843—1922) — парох с. Чернилів-Руський, автор книжки „Пасіка“ (Тернопіль, 1877), яка до 1922 р. витримала п'ять перевидань, Юлія Глинська (1834—1918), свящ. Ізидор Глинський; стоять — дівчина Мариня, Настя Кузів, Марія Кузів (Вонс).
Буцнів. Кінець 10-х років XIX ст.

патської природи, то в гнівно-пристрасних випадках щодо підневільної долі українського народу. Вразливий, часто впадаючи у крайнощі через свою пристрасну натуру, Устиянович емоційно ділився з о. Глинським своїми, часом суперечливими роздумами, водночас глибоко поважаючи його думку, здебільшого більш стриману та помірковану:

„Ви не з homo, ви є lex (закон) ходячий, чоловік такту, засади й неволі, а я Панотче, я Ваш антипода. На Вас я учусь такту й твердоволі, при Вас я добрюсь і облагороджуюсь, а Ви при мені станьте трохи homo і наша приязнь звеселит нам днину і тягар житні лекшим нам здолає“²².

¹⁷ Лист Ф. Ржегоржа до І. Глинського, 1892 р. Зарогізно.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 159 (Глинські), спр. 258, п. 12, арк. 4—5.

¹⁸ Лист К. Устияновича до І. Глинського від 16 жовтня 1891 р.— Там само.— Спр. 305, п. 15, арк. 3.

¹⁹ Лист К. Устияновича до І. Глинського. Без дати.— Там само.— Спр. 308, п. 15, арк. 7.

²⁰ Лист І. Глинського до О. Барвінського від 15 квітня 1893 р. Буцнів.— Там само.— Ф. 11 (Барвінські), спр. 264, п. 35, арк. 5.

²¹ Лист К. Устияновича до І. Глинського від 16 липня 1895 р. Вижиця.— Там само.— Ф. 159 (Глинські), спр. 306, п. 15, арк. 11.

²² Лист К. Устияновича до І. Глинського від 21 липня 1895 р. Вижиця.— Там само.— П. 15, арк. 14.

Ближче пізнавши І. Глинського, Устиянович був захоплений широтою його наукових зацікавлень. Володіючи кількома іноземними мовами, отець Ізидор зібрав велику бібліотеку наукової літератури з астрономії, геології, метеорології, літератури, історії, хемії, географії. Стосовно українських часописів, то крім тих, які регулярно випишував отець Ізидор на читальню Товариства „Просвіта“ („Новий час“, „Свобода“, „Жіноча доля“, „Неділя“, „Життя і знання“, „Подільський голос“, „Відродження“, „Літопис Червоної Калини“, „Український голос“, „Новий час“, „Український пасічник“, „Правда“, „Український емігрант“, „Місіонер“), він випишував часописи і журнали для себе („Діло“, „Поступ“, „Нова зоря“, журнал „Світ дитини“, „Неділя і Нива“). Згодом, передчуваючи свою смерть, о. Глинський попросив Івана Боднара*, який на той час очолював Народний дім у Тернополі, гідно розпорядитися його бібліотекою і за місяць до смерті отримав відповідь: „Книжки о. декана я розділив в сей спосіб: часть книжок віддав Науковому Товариству ім. Шевченка у Львові, другу часть Українській приватній дівочій гімназії „Рідної школи“, а решту бібліотеці філії Просвіти так, що ані одна книжка не попала в чужі руки. В тім згляді прошу бути спокійним“²³.

К. Устиянович постійно заохочував І. Глинського до літературної діяльності. Він вважав, що популяризувати у доступній формі знання з різних галузей науки, можна корисно прислужитися своєму суспільству: „А Ви? чи пишете вже раз дещо? Пишіть, пишіть, пишіть! На тому поли, що Ви полюбили, нам потреба кличе. Буде вже з Вас читати! Согрешіть ж Ви раз книжкою!“²⁴ або „Я Вас лише заохотити бажаю до діла до котрого Ви маєте вдачу, здібність і силу. Читаєте, читаєте, читаєте — а, вибачте,— з того ніхто нічого не має і мати не буде. Лишитесь особняком, существом самим для себе, не віддаючим суспільності, не лишаючим їй того багатства науки і мислі, що у Вас такої знаходиться неначе який підземний скарб“²⁵. К. Устиянович, знаючи про зацікавлення Ізидора Глинського метеорологією, закликає побудувати в Буцнівці метеорологічну станцію і радить написати в тій справі до Івана Пулюя, щоб той допоміг її облаштувати. Він також схиляє І. Глинського до написання книжки з астрономії і геології, „котрої Русинам для просвіти так дуже треба. Прологомени* до такого діла маєте як мало хто — пам'ять у Вас громадна та і пером володієте добре. Не ждіте ж отже — коли охота мене послухати — на власні експерименти і досліди; бо тим віддалите діло на край Вашого життя, а дайте нам тепер бодай компендіум, бодай огляд того всього, що наука до сих пір на тім поли вислідила і справдила, а зро-

бите велику прислугу як словесності нашій так і просвіті“²⁶. Устиянович навіть подає власний план такої публікації.

Книжки І. Глинський не написав, вважаючи себе недостатньо підготовленим і компетентним для такої справи. Однак усе його життя було покладено на те, щоб не лише достойно виконувати високу місію священика, але й активно провадити широку просвітницьку роботу серед селян. Ізидор Глинський ініціював будівництво читальні „Просвіти“ у Буцнівці, дбав про її бібліотеку, сам систематично підготовляв і робив „відчити“ на різні наукові теми, створював господарські спілки та позичкові каси. „Візьміть на себе географію, спровадьте кого з Тернополя для хемії, а кого для зоології, літом для ботаніки“, — радить йому у листі К. Устиянович, якого обрали до виділу „Просвіти“ — „виховайте собі гвардію на селі“²⁷. Це впливало з переконань І. Глинського, — буде міцне та свідоме село, буде міцна нація, буде своя держава.

Коли члени буцнівської читальні виявили бажання організувати у себе духовий оркестр, о. Ізидор звертається по пораду до Василя Барвінського у справі придбання музичних інструментів²⁸. Крім того, він шукає матеріальної допомоги у цій справі у буцнівських „американців“, які листовно підтримували контакти з багатьма родинами через о. Ізидора: „Війна знищила багато і це забрала. І не раз говорилося досвідченими людьми, а якби може давне нагадати (музика — то половина життя нашого). Є ще такі, що пригадали б собі і ноти, і як грати, але нема інструментів, які дорого коштують. У кого шукати помочі? а до кого ж як не до наших американців, які вже раз помогли (у 1924 році на реставрацію читальні), то може і тепер не відмовлять“²⁹.

Він ініціював створення Товариства тверезости, про що свідчить грамота тодішнього митрополи-

Нагробний пам'ятник Ізидорові Глинському на цвинтарі у с. Буцнівці

* Іван Боднар (1880—1968) — педагог, в роки німецької окупації виконував обов'язки голови НТШ.

²³ Лист І. Боднара до І. Глинського від 5 березня 1931 р. Тернопіль.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 159 (Глинські), спр. 65, п. 3, арк. 4.

²⁴ Лист К. Устияновича до І. Глинського від 1 січня 1899 р. Головецько-Козьова.— Там само.— Спр. 308, п. 15, арк. 6.

²⁵ Лист К. Устияновича до І. Глинського від 28 грудня 1895 р. Вижниця.— Там само.— Спр. 306, п. 15, арк. 26.

* Прологомени (грец. „кажу заздалегідь“) — вступні пояснення, попередні відомості про предмет, преамбула.

²⁶ Лист К. Устияновича до І. Глинського. 1896 р.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 159 (Глинські), спр. 307, п. 15, арк. 14.

²⁷ Там само.

²⁸ Матеріали про роботу „Просвіти“, див.: Лист І. Глинського до О. Барвінського (сина). Без дати.— Там само.— Спр. 21, п. 1, арк. 1.

²⁹ Кореспонденційна книга І. Глинського, т. II: 1911—1928 рр. Чернетка листа до А. Зборівської від 5 жовтня 1928 р.— Там само.— Спр. 576, п. 44.

та С. Сембратовича, яка збереглася у Буцнівській церкві³⁰, цій проблемі присвячує пристрасні проповіді, які ретельно готував заздалегідь і якими славився далеко за межами Буцнева.

Отець І. Глинський бдав про виховання національно-патріотичного духу серед сільської молоді, про що згадує в одному з листів до Івана Франка К. Устиянович. Ось його скорочений текст:

„Високоповажаний Друже! Сердечно дякую Вам за публікації Ваші, що Ви мені прислали. Они говорять сміло правду, добре говорять і не прогомонять марно. Я даю їх ту читати декотрим попам, тай вишлю їх сими днями на Поділля духовникові Сидору Глинському в Буцневі, Вашому великому почитатилеві. Він хотів би заснования хлопської уміренно радикальної газети, котра на цілі мала б виховати молоде покоління сільське до самостійного виступу на політичне ігровище. Гроші на те мали б зложити товариства наші і народолобці“³¹.

Ізидор Глинський виховав ціле гроно освіченої молоді української інтелігенції. Його праця в цьому напрямку заслугує на особливу пошану і вдячність. Здібні діти за фінансової підтримки буцнівського священика мали можливість навчатися у Тернопільській гімназії, здобувати вищу освіту в університетах. У справах навчання „свідомих русинів“ о. Ізидор не шкодував ні часу, ні зусиль, розшукуючи потрібну інформацію і, щиро вболіваючи за їх долю, часто звертався до Олександра Барвінського по протекцію³².

За сприяння і матеріальної допомоги Ізидора Глинського з-поміж інших мали можливість здобути освіту Олександр Лушпінський (1878—1943) — архітектор, учень Івана Левинського; його брат Антін Лушпінський, „заходами і коштом о. Глинського образований в Карлсруе“³³; професор Василь Хировський, який закінчив університет і викладав українську мову у Тернопільській гімназії³⁴; Василь Костів, інженер, який закінчив Політехніку у Празі і в роки Першої світової війни став військовим летуном у Чорногорії. Коли хотів повернути гроші, витрачені на його навчання, Глинському, то отець йому відповів: „Я не потребую, але Ви як маєте, то дайте тим що потребують, таким, як Ви були“³⁵; Василь Каліщун, який коштом І. Глинського з відзнакою закінчив Політехніку та ін.

Приголомшливим прикладом беззастережної готовності допомогти в біді молодій людині є

історія із здібним буцнівським школярем Василем Кожушиною, який, осиротівши, поїхав на заробітки до Австрії, був засуджений і чекав на амністію. „В криміналі справувався добре (так писала Дирекція) і з его листів міркую, що щиро покався, научився кравецтва“, — пише в листі до О. Барвінського священик Ізидор. Він хоче взяти велику позику в Земельному банку, бо „тепер його можуть амністувати, „але як буде мати о чім вернути“. Тож я хочу „в'язня викупити“, трохи дала родина з его і морга поля, трохи я. (А може 200.000 замало? зараз бим додав)“³⁶.

Під час Першої світової війни село Буцнів було майже дощенту спалене. І. Глинський з 1915 по 1917 р. перебував у м. Бережанах у примусовій евакуації. Саме тоді він знайомиться з Осипом Маковеем, з яким його надовго поєднають товариські взаємини, а після війни Глинський неодноразово буде бажаним гостем у домі Маковей в Заліщиках. „Згадуючи Вас, — писав Осип Маковей Глинському, — ми все кажемо: світ не без добрих людей, а через те й дещо варт“³⁷.

До останніх днів життя І. Глинський вів активну громадсько-культурну та просвітницьку діяльність у своєму селі, протидіяв колонізації і латинізації, був довіреною особою багатьох односельців, у тому числі і тих, які перебували в еміграції. Був, за словами сучасника, людиною широких зацікавлень і „великого серця“. Помер о. Ізидор Глинський 20 квітня 1931 р. у с. Буцневі, похований у родинному гробівці. У листі Ольги Маковей — дружини Осипа — до Богдана Барвінського мовиться: „А чоловік той має такі великі заслуги для нашої культури, яких певне не має ні один наш патентований політик і патріот [...] Я признаюся, що другого такого чоловіка в життю не стрічала. Такого хрустального характеру, знання правдивого, почуття обов'язку для своєї бідної нації і при тім безпримірної скромності [...] Він був у нас в Заліщиках найвищим і найлюбішим гостем. Прощу Вас, як найдете хвилю часу, напишіть спомин про него, щоби знали люди, які в нас є правдиві жемчуги в такій скромній оправі. Не одному його можна поставити за взір, але не кожний потрафить того наслідувати. Се така рідкість, така людина. Багато не зрозуміє і не повірить, що такий чоловік жив і дійсно був“³⁸.

Уляна ГРАБ

Пропам'ятна таблиця Ізидорові Глинському на будинку „Просвіти“ у с. Буцневі

³⁰ Новосядлий Б. Буцнів...— С. 37.

³¹ Лист К. Устияновича до І. Франка від 25 листопада 1895 р. Вижниця.— Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, від. рукописних фондів і текстології, ф. 3, спр. 1613, арк. 707—708.

³² Лист І. Глинського до О. Барвінського від 26 серпня 1903 р. Буцнів.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 11 (Барвінські), спр. 264, п. 35, арк. 11.

³³ Лист О. Маковей до Б. Барвінського від 8 травня 1931 р. Бережани.— Там само.— Спр. 3640/206, арк. 7.

³⁴ Новосядлий Б. Буцнів...— С. 46.

³⁵ Лист О. Маковей до Б. Барвінського від 8 травня 1931 р. Бережани.— ЛННБ України, від. рукописів, ф. 11 (Барвінські), спр. 3640/206, арк. 7.

³⁶ Лист І. Глинського до О. Барвінського від 25 травня 1923 р. Буцнів.— Там само.— Ф. 11 (Барвінські), спр. 265, п. 35, арк. 5.

³⁷ Лист О. Маковей до І. Глинського. 1917—1924 рр. Заліщики.— Там само.— Ф. 159 (Глинські), спр. 206, п. 10, арк. 5.

³⁸ Лист О. Маковей до Б. Барвінського від 8 травня 1931 р. Бережани.— Там само.— Ф. 11 (Барвінські), спр. 3640/206, арк. 7.